

การควบคุมภายใน (Internal Control) เครื่องมือสำคัญในการกำกับดูแลการดำเนินงาน ของหน่วยงานให้บรรลุวัตถุประสงค์

ความหมาย ของการควบคุมภายใน

การควบคุมภายใน (Internal Control) หมายถึง กระบวนการปฏิบัติงานที่ผู้กำกับดูแล หัวหน้าหน่วยงาน ฝ่ายบริหาร และบุคลากรของหน่วยงานจัดให้มีขึ้น เพื่อสร้างความมั่นใจอย่างสมเหตุสมผลว่าการดำเนินงานของหน่วยงานจะบรรลุวัตถุประสงค์ ด้านการดำเนินงาน ด้านการรายงาน และด้านการปฏิบัติตามกฎหมาย ระเบียบ และข้อบังคับ

วัตถุประสงค์ของการควบคุมภายใน

O (Operation Objectives)	R (Reporting Objectives)	C (Compliance Objectives)
ด้านการดำเนินงาน	ด้านการรายงาน	ด้านการปฏิบัติตามกฎหมาย ระเบียบ และข้อบังคับ
เพื่อให้การดำเนินงานมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล รวมทั้งบรรลุเป้าหมายทั้งในด้านการเงิน การใช้ทรัพยากร การดูแลรักษาทรัพย์สิน การป้องกันหรือลดความผิดพลาดของหน่วยงาน ตลอดจนความเสียหาย การรั่วไหล การสิ้นเปลือง หรือการทุจริตในหน่วยงาน	เพื่อการรายงานทางการเงินและไม่ใช่ทางการเงิน ทั้งที่ใช้ภายในและภายนอกหน่วยงาน ให้สามารถเชื่อถือได้ ทันเวลา โปร่งใส	เพื่อให้การดำเนินงานเป็นไปตามกฎหมาย ระเบียบ ข้อบังคับ หรือมติคณะรัฐมนตรี ที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งข้อกำหนดอื่นของหน่วยงาน

แนวคิดของการควบคุมภายใน

1. เป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการทำงาน ที่มีการปฏิบัติอย่างต่อเนื่องและเป็นขั้นตอนตามที่กำหนดไว้ในกระบวนการปฏิบัติงานประจำวันตามปกติของหน่วยงาน
2. บุคลากรทุกระดับมีบทบาทสำคัญ โดยผู้บริหารเป็นผู้รับผิดชอบในการกำหนด และบุคลากรอื่นของหน่วยงานมีหน้าที่ปฏิบัติตามระบบการควบคุมภายในที่ถูกกำหนดขึ้น
3. ให้ความมั่นใจอย่างสมเหตุสมผล ว่าการปฏิบัติงานจะบรรลุผลสำเร็จตามวัตถุประสงค์ที่กำหนด

องค์ประกอบของมาตรฐานการควบคุมภายใน

1. สภาพแวดล้อมการควบคุม (Control Environment)

ปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อการควบคุมภายในหน่วยงาน เช่น ความซื่อตรงและจริยธรรมในการปฏิบัติงาน ผู้กำกับดูแลที่เข้มแข็ง โครงสร้างองค์กรที่เหมาะสม มีความมุ่งมั่นในการพัฒนาบุคลากร รวมทั้งกำหนดบทบาทหน้าที่และความรับผิดชอบชัดเจน

2. การประเมินความเสี่ยง (Risk Assessment)

กระบวนการระบุ วิเคราะห์ และจัดการความเสี่ยง เพื่อประเมินความเสี่ยงที่อาจส่งผลกระทบต่อบรรลุวัตถุประสงค์ของหน่วยงาน และประเมินการเปลี่ยนแปลงที่อาจมีผลกระทบต่อระบบการควบคุมภายใน

3. กิจกรรมการควบคุม (Control Activities)

ระบุและพัฒนากิจกรรมการควบคุม เพื่อลดความเสี่ยงให้อยู่ในระดับที่ยอมรับได้ สนับสนุนด้วยกิจกรรมการควบคุมทั่วไปด้านเทคโนโลยี โดยกำหนดไว้ในนโยบาย เพื่อนำไปสู่การปฏิบัติจริง

4. สารสนเทศและการสื่อสาร (Information and Communication)

ใช้สารสนเทศที่มีคุณภาพเพื่อสนับสนุนการปฏิบัติตามการควบคุมภายในที่กำหนด มีการสื่อสารเกี่ยวกับสารสนเทศ วัตถุประสงค์ และความรับผิดชอบกับบุคคลภายใน รวมทั้งมีการสื่อสารเกี่ยวกับเรื่องที่มีผลกระทบต่อปฏิบัติตามการควบคุมภายในกับบุคคลภายนอก

5. กิจกรรมการติดตามผล (Monitoring Activities)

ดำเนินการประเมินผลระหว่างการทำงานและ/หรือการประเมินผลเป็นรายครั้งตามที่กำหนด เพื่อให้เกิดความมั่นใจว่าได้มีการปฏิบัติตามองค์ประกอบของการควบคุมภายใน รวมถึงสื่อสารข้อบกพร่องหรือจุดอ่อนอย่างทันเวลาต่อฝ่ายบริหารและผู้กำกับดูแล เพื่อให้สามารถสั่งการแก้ไขได้อย่างเหมาะสม

ข้อจำกัดของการควบคุมภายใน

ถึงแม้ว่าการควบคุมภายในจะออกแบบไว้ให้มีประสิทธิภาพเพียงใดก็ตาม ก็ไม่สามารถให้ความมั่นใจว่าการดำเนินงานบรรลุผลสำเร็จตามวัตถุประสงค์ได้อย่างสมบูรณ์ตามที่ตั้งใจไว้ เพราะการควบคุมภายในมีข้อจำกัด เช่น

- ▶ บุคลากรไม่ระมัดระวัง ไม่เข้าใจคำสั่ง
- ▶ การใช้ดุลยพินิจผิดพลาด
- ▶ การสมรู้ร่วมคิดกัน
- ▶ การปฏิบัติผิดกฎหมาย ระเบียบ และกฎเกณฑ์ที่กำหนดไว้
- ▶ การที่ผู้บริหารหลีกเลี่ยงขั้นตอนของระบบการควบคุมภายใน หรือใช้อำนาจในทางที่ผิด

การวางระบบการควบคุมภายใน

การวางระบบการควบคุมภายในคร่าวๆที่กำหนดให้เหมาะสมกับโครงสร้างองค์กรและภารกิจของหน่วยงาน จะต้องคำนึงถึงต้นทุน และผลประโยชน์ที่เกี่ยวข้องกันว่าผลประโยชน์ที่ได้รับจากการควบคุมภายในจะคุ้มค่างับต้นทุนที่เกิดขึ้น

- หลักเกณฑ์กระทรวงการคลังว่าด้วยมาตรฐานและหลักเกณฑ์ปฏิบัติการควบคุมภายในสำหรับหน่วยงานของรัฐ พ.ศ. 2561 กำหนดให้หน่วยงานเสนอรายงานการประเมินผลการควบคุมภายในระดับหน่วยงานประกอบด้วย
- ▶ หนังสือรับรองการประเมินผลการควบคุมภายใน (แบบ ปค.1)
 - ▶ รายงานการประเมินองค์ประกอบการควบคุมภายใน (แบบ ปค.4)
 - ▶ รายงานการประเมินผลการควบคุมภายใน (แบบ ปค.5)
 - ▶ รายงานการสอบทานการประเมินผลการควบคุมภายในของผู้ตรวจสอบภายใน (แบบ ปค.6)
- โดยรายงานต่อหัวหน้าหน่วยงาน เพื่อพิจารณา ลงนามและจัดส่งให้กระทรวงเจ้าสังกัด ภายใน 90 วัน นับตั้งแต่วันสิ้นปีงบประมาณหรือสิ้นปีปฏิทิน

การควบคุมภายใน เปรียบเสมือนเข็มทิศนำทางหน่วยงานไปสู่การบรรลุวัตถุประสงค์ โดยผลานเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการทำงาน อาศัยความร่วมมือของบุคลากรทุกระดับ แม้จะไม่สามารถสำเร็จได้สมบูรณ์ตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งใจไว้เพราะมีข้อจำกัดในบางประการ แต่การวางระบบควบคุมภายในให้เหมาะสมกับหน่วยงาน ก็จะช่วยให้การควบคุมภายในมีประสิทธิภาพสูงสุด ✦